

Dariusz Borek

"Processo penale e tutela dei diritti nell'ordinamento canonico", a cura di Davide Cito, Milano 2005 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 49/1-2, 318-321

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

gumentacji kanonistycznej zachodzi w sprawach o stan osób względnie o ważne funkcje w Kościele. Jest ona też nieodzowna w kanonistyce jako nauce.

Recenzowana publikacja dotyczy zarówno teorii, jak i praktyki prawa kościelnego. Została zaadresowana do osób czynnie zajmujących się prawem kanonicznym oraz tych, którzy interesują się jedynie jego funkcjonowaniem. Ukazuje jak obchodzić się z tym rodzajem prawa zgodnie z jego sensem. Dostarcza niezwykle cennych wskazówek metodologicznych, pozwalając kanonistom na usystematyzowanie posiadanej i stosowanej przez nich na co dzień wiedzy. Jest też jednocześnie wypełnieniem luki, jaka istniała do tej pory w naszym kraju, na polu metodologii nauk prawnych.

ks. Zbigniew Janczewski

Davide Cito (a cura di), *Processo penale e tutela dei diritti nell'ordinamento canonico*, Milano 2005, ss. 711.

Niniejsza pozycja stanowi publikację akt kongresu zorganizowanego przez Wydział Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu *Santa Croce* w Rzymie w dniach 25-26 marca 2004 roku na temat: *Processo penale e tutela dei diritti nell'ordinamento canonico*. Warto jednocześnie zaznaczyć, że ukazała się także anglojęzyczna wersja akt wspomnianej konferencji, jednak w wersji nieco skróconej (*The Penal Process and the Protection of Rights in Canon Law. Proceedings of a conference held at the Pontifical University of the Holy Cross, Rome, march 25-26, 2004*, edited by Patricia M. Duga, Montréal 2005, ss. 303).

Jak wyjaśnia Eduardo Baura, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego, tematy organizowanych co roku kongresów nie mogą nie nawiązywać do problemów, jakie przeżywa w danym momencie społeczność kościelna. Przy wyborze zatem tematu organizatorzy biorą pod uwagę aktualne problemy prawne, jakimi żyje Kościół. W ostatnich latach, w dużej mierze w wyniku działalności mediów, upowszechniły się zachowania, które kontrastują z moralnością chrześcijańską, przynosząc poważne szkody społeczności kościelnej. Ponieważ władza kościelna ma obowiązek podjęcia działań służących naprawie powstałego zgorszenia oraz obronie praw wspólnoty wiernych, wybór tematyki kongresu wydaje się jak najbardziej uzasadnionym. Materiał prawny omawianej publikacji został zebrany w następujących trzech częściach zatytułowanych: *Relacje*, *Okrągły stół* oraz *Referaty*.

Pierwsza spośród siedmiu relacji, autorstwa Gaetano Lo Castro, wprowadza w rozważania antropologiczne na temat odpowiedzialności i kary w kanonicznym

prawie karnym (*Responsabilità e pena. Premesse antropologiche per un discorso penalistico nel diritto della Chiesa*). W drugiej autor Kenneth Pennington prowadzi rozważania dotyczące początków zasady prawnej, zgodnie z którą należy domniemywać niewinność osoby aż do momentu udowodnienia czegoś przeciwnego (*Innocente fino a prova contraria: le origini di una massima giuridica*). Pogodzenia między naruszonymi interesami a prawami oskarżonego, w perspektywie prawa do sprawiedliwego procesu poszukuje w trzeciej relacji Joaquín Llobell (*Contemperamento tra gli interessi lesi e i diritti dell'imputato: il diritto all'equo processo*). Czwarta relacja, której autorem jest Carlo Gullo, dotyczy zagadnień związanych z ochroną sądową oskarżonego w zakresie karnym (*Le ragioni della tutela giudiziale in ambito penale*). Z kolei Velasio De Paolis przedstawia fundamentalne kwestie z zakresu kanonicznego prawa karnego dotyczące sankcji karnych, środków karnych oraz pokut (*Sanzioni penali, rimedi penali e penitenze nell'ordinamento canonico*). Zagadnieniem dyscypliny związanej z instytucją przedawnienia w sprawach karnych zajął się Davide Cito (*La prescrizione in materia penale*). Ostatnia, siódma relacja, której autorem jest Ernest Caparros, została poświęcona problematyce wynikającej z konieczności ochrony karnej praw osób zarówno w społeczności cywilnej, jak i religijnej (*La tutela penale dei diritti del soggetto nella società civile e in quella religiosa*).

Część zatytułowana *Okrągły stół* zawiera praktyczne zagadnienia dotyczące konieczności odwoływania się do kościelnej władzy karania. Charles J. Scicluna przedstawił procedurę i praktykę Kongregacji Doktryny Wiary w odniesieniu do *delicta graviora* (*Procedura e Prassi presso la Congregazione per la Dottrina della Fede riguardo ai delicta graviora*). Frans Daneels (o. praem.) zajął się kwestią wymierzania kar na drodze administracyjnej oraz jurysprudencją Sygnatury Apostolskiej w sprawach karnych sporno-administracyjnych (*L'imposizione amministrativa delle pene e il controllo giudiziario sulla loro legittimità*). Kenneth E. Boccafola omawia partykularne przepisy karne wydane przez Konferencję Episkopatu USA oraz kwestie związane z ich stosowaniem (*Le norme penali degli USA e loro applicazione*). Angelo Urru O. P. zwrócił uwagę na błędy w trakcie wymierzania kar, wskazując jednocześnie na zasady mające na celu właściwy wymiar sprawiedliwości na płaszczyźnie karnej (*Considerazioni sull'inflizione della pena in talune fattispecie concrete* /1/). Zbigniew Suhecki natomiast zajął się analizą niektórych orzeczeń sądowych dotyczących spraw karnych (*Considerazioni sull'inflizione della pena in talune fattispecie concrete* /2/).

W omawianej publikacji zamieszczono także cały szereg referatów związanych z kanonicznym procesem karnym. Piero Amenta omawia dyskrejonalną władzę sędziego i ochronę praw wiernych (*La discrezionalità del giudice canonico e la tutela dei diritti del fedele cristiano*); José Bernal – przestępstwa przeciwko szóstemu

przykazaniu dekalogu w obowiązującym prawie kanonicznym (*Régimen vigente de los delitos contra el 6º mandamiento*); Javier Canosa – postępowanie administracyjne dyscyplinarne przewidziane w niektórych przepisach obowiązujących w Kurii Rzymskiej (*Il procedimento amministrativo disciplinare previsto in alcuni regolamenti vigenti nella Curia Romana*); Michael Carragher – racje uzasadniające istnienie kary (*The raison d'être of punishment*); Adriana Chirico – kanoniczne przepisy karne a środki społecznego przekazu (*Norme penali canoniche e comunicazione mediatica*); Lucia Graziano – dochodzenie wstępne i ochronę praw w kanonicznym prawie karnym (*La praevia investigatio e la tutela dei diritti nell'ordinamento penale canonico*). Francisco López-Illana przedstawia refleksję nad interwencją Kongregacji do spraw Duchowieństwa w sprawach dotyczących administracyjnego wymierzania sankcji karnych w Kościele (*Riflessioni sull'intervento della Congregazione per il Clero nell'imposizione amministrativa delle sanzioni penali nella Chiesa*); Laura Mai – przywrócenie do stanu pierwotnego i zastosowanie przepisów karnych (*Restitutio in integrum ed applicazione della norma penale*); Agostino Marchetto – reformę sądów nad biskupami w apokryfach Pseudoizydora (*Riforma dei giudizi sui Vescovi nelle falsificazioni Pseudo-Isidoriane*); Roberto Micocci – refleksje nad działaniami Kościoła we Francji w ostatnich latach w związku z walką z pedofilią («Lutter contre la pedophilie»: *alcune riflessioni sull'azione della Chiesa in Francia negli ultimi anni*); Jesús Miñambres – środki karne przewidziane przez ustawodawcę w celu ochrony kościelnych dóbr doczesnych (*La tutela penale dei beni temporali della Chiesa*); Francisca Pérez-Madrid – ochronę prawa do życia i wolności człowieka w kanonicznym prawie karnym, refleksje po 20 latach KPK (*La tutela penal del bien jurídico «vida» a los 20 años del CIC*). Antonio S. Sánchez-Gil zajmuje się wciąż niezmienną aktualnością w kanonicznym prawie karnym starożytnej zasady *in dubio pro reo* (*Il principio in dubio pro reo nel diritto penale canonico. La perenne attualità di un'antica regola giuridica*); Jean-Pierre Schouppe – procedurami administracyjnymi wobec zaburzeń we wspólnotach kościelnych – profilami karnymi, dyscyplinarnymi i deontologicznymi (*I procedimenti amministrativi di fronte alle disfunzioni nelle comunità ecclesiali. Profili penali, disciplinari e deontologici*); Fabio Vecchi – jusnaturalizmem i prawami oskarżonego w procedurze inkwizycyjnej późnosiedemnastowiecznej na podstawie sprawy sądowej Giuseppe Balsamo, hrabiego Cagliostro (*Giusnaturalismo e diritti dell'imputato nella procedura inquisitoriale tardo-settecentesca, attraverso la vicenda giudiziaria di Giuseppe Balsamo, conte di Cagliostro*); Annunziato Veneroso – amnestią/indultem i przebaczeniem chrześcijańskim (*Amnestia/Indulto e perdono cristiano*); Francesco Zanchini di Castiglione zagadnieniem takim jak funkcja sędziowska a władza diecezjalna. Problemy związane z wykonywaniem wyroków uniewinniających «renitente Ordinario loci»

(*Funzione giudicante e governo diocesano. Problemi di esecuzione del giudicato di assoluzione «renitente Ordinario loci»*).

Pierwsza z przedstawionych części publikacji poświęcona została refleksji, w przeważającej mierze teoretycznej, nad racjami uzasadniającymi istnienie prawa karnego w Kościele ze szczególnym uwzględnieniem przepisów dotyczących kanonicznego procesu karnego. Druga część, o charakterze bardziej praktycznym, dotyczy doświadczeń wynikających z konieczności praktycznego stosowania sankcji karnych we współczesnych okolicznościach. Podkreślono tutaj elementy pozytywne, ale i szare strefy istniejące nadal w kościelnym systemie prawnym czy to na poziomie prawa powszechnego, czy też prawa partykularnego poszczególnych krajów oraz regionów. Ostatnia część publikacji zawiera wprawdzie referaty o różnej zawartości, związane jednak z koniecznością wykonywania władzy karania w Kościele.

Polecając omawianą pozycję należy podkreślić, że czytelnik otrzymuje do rąk materiały pozwalające na dokładne zapoznanie się z niezmiernie trudną, ale i niestety wciąż aktualną problematyką wymierzania sankcji karnych w Kościele. Jedno dzieło zawiera zarówno teoretyczne refleksje z zakresu kanonicznego prawa karnego, jak i niezmiernie cenne i wartościowe informacje oraz wnioski praktyczne dotyczące stosowania prawa karnego kanonicznego na płaszczyźnie procesu karnego w dzisiejszych warunkach. Należy żywić nadzieję, że dzięki bogactwu i różnorodności treści prezentowana publikacja przyczyni się do lepszego zrozumienia natury kościelnej władzy karania, a także ochrony praw zarówno osób poszkodowanych przestępnym działaniem wiernych, jak i tych, którzy dopuszczają się przestępstw.

O. Dariusz Borek O. Carm

Walter Röchling, *Eltern und Kinder bei Trennung und Scheidung*, München 2004, ss. 161.

Wydawnictwo *C. H. Beck* opublikowało kolejną książkę z zakresu niemieckiego prawa rodzinnego, napisaną przez dr Waltera Röchlinga, sędziego sądu opiekuńczego, specjalisty prawa rodzinnego, autora wielu publikacji i praktycznych poradników. Temat publikacji został określony jako: *Eltern und Kinder bei Trennung und Scheidung*, czyli (Rodzice i dzieci w razie rozstania /separacji/ i rozvodu). Zagadnienie to autor przedstawił w pięciu, dość zresztą zwięzłych treściowo rozdziałach.